

„Cyklostezky“ nejen pro cyklisty, aneb jak se na nich správně chovat?

Právní ukotvení cyklistických stezek vychází ze zákona č. 13/1997, Sb., o pozemních komunikacích, v platném znění a ze zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, v platném znění. Tato legislativa připouští tři druhy „cyklistických stezek“: 1. stezka pro cyklisty, 2. stezka pro chodce a cyklisty se společným provozem a 3. stezka pro chodce a cyklisty s odděleným provozem. Ve všech případech se jedná o pozemní komunikaci, nebo její jízdní pás (nikoliv jen jízdní pruh). Používají se jako tzv. segregiční opatření, kdy je s ohledem na bezpečnost potřebné oddělit pohyb cyklistů od automobilové dopravy.

Pro všechny tři druhy cyklistických stezek je společné, že jsou určeny pro cyklistickou dopravu, jejich užití je přípustné též pro jezdce na kolečkových bruslích a lyžích apod. Veškerá motorová doprava je odsud vyloučena. Rozdíly mezi těmito třemi druhy „cyklostezek“ jsou v odlišné úpravě pohybu chodců. V následujícím textu je postupně rozebereme.

Stezka pro cyklisty

Její začátek je označen níže vyobrazenou příkazovou dopravní značkou C8a a její konec značkou C8b. Cyklista se zde pohybuje vždy při pravém okraji ve směru jízdy. Chodci na takto označenou komunikaci nesmí vstoupit s výjimkou situací, kdy ji překonávají napříč. Z provozního hlediska se jedná o nejjednodušší případ. Ve Zlíně je takto označeno minimum komunikací.

Stezka pro chodce a cyklisty se společným provozem

Tato stezka je označena příkazovými dopravními značkami C9a a C9b. Oproti pouhé cyklostezce je přístupná též chodcům, cyklisté a chodci zde sdílí stejný prostor. Z provozního hlediska se jedná o nejsložitější případ. Cyklista se zde musí pohybovat vždy vpravo ve směru jízdy, s výjimkou objíždění, předjíždění, otáčení, odbočování a vjíždění na stezku; při tom nesmí ohrozit chodce jdoucí po stezce. Naproti tomu směr pohybu chodců zde zákon neupravuje; chodci jsou povinni chovat se ohleduplně k cyklistům a umožnit jim bezpečný průjezd. Chodci by se zde zbytečně neměli zastavovat a už vůbec ne v hloučcích, aby neblokovali pohyb cyklistů a ostatních chodců. Totéž platí pro bruslaře. Nevhodné je zde venčení psů; vodítko natažené napříč cyklostezky může způsobit situace s vážnými následky. Cyklisté zde musí přizpůsobit rychlost jízdy dopravní situaci; je maximálně nevhodné a nebezpečné, aby chodce míjeli ve vysokých rychlostech. Chodci by neměli prudce měnit směr a rychlost pohybu; rychleji jedoucí cyklista svou trajektorií upravuje podle předchozího pohybu chodců a náhlá prudká změna pohybu chodce zvyšuje riziko nehody.

Žádný zákon ještě neudělal lidi lepšími, a tak zde na prvním místě platí potřeba vzájemné ohleduplnosti a také zvýšená pozornost a opatrnost.

Takto označené cyklostezky ve Zlíně převažují. Vyskytují se i v lokalitách, kde je vysoká intenzita pohybu různých skupin uživatelů, a to z důvodu prostorových omezení, kdy nebylo možné jednotlivé skupiny uživatelů vhodně oddělit.

Stežka pro chodce a cyklisty s odděleným provozem

Tato stežka bývá označena příkazovými značkami C10a a C10b. Cyklisté a chodci zde mají zřetelně oddělené pruhy, což bývá zvýrazněno vodorovným dopravním značením a někdy také odlišnou materiálovou skladbou. Zde je chodec povinen užívat pruh vyznačený pro chodce a cyklista pruh vyznačený pro cyklisty. Pruh vyznačený pro chodce může cyklista užit pouze při objíždění, předjíždění, otáčení, odbočování a vjíždění na stežku pro chodce a cyklisty; přitom nesmí ohrozit chodce jdoucí v pruhu vyznačeném pro chodce.

Tento druh „cyklostežek“ je vhodné zřizovat v lokalitách se zvýšenou intenzitou pohybu chodců i cyklistů. Ve Zlíně byly takto nově zřízeny některé úseky Městské obslužné cyklistické stežky v centru města, stejně tak je označena cyklostežka v Centrálním parku na Jižních Svazích. V případě centra města je pruh pro cyklisty odlišen tmavě šedým (antracitovým) odstínem čtvercové dlažby.

Znamé i méně známé prvky cyklistické infrastruktury – praktické upozornění pro cyklisty i chodce

Začátky a konce cyklostezek

Pokud cyklistická stezka plynule navazuje na pozemní komunikaci (silnici), může na ni cyklista najet nebo odbočit bez nutnosti sesednutí z kola, pouze musí dát přednost ostatním účastníkům provozu v závislosti na úpravě provozu v daném místě.

Existuje však řada situací, kdy přesun na cyklostezku z jiné komunikace není možný bez nutnosti sesednutí z kola. Taková situace je například ve Zlíně u Krajské nemocnice na křižovatce ulic Zálešná XII a Havlíčkovo nábřeží. Nábřežní cyklostezka končí vyústěním do rohu křižovatky, kde se nenachází přejezd pro cyklisty ani přechod pro chodce a další cyklostezka odsud nepokračuje. Samotná nábřežní komunikace je jednosměrná, a to ve směru od centra města k nemocnici. Jedinou legální možností jak se zde může cyklista dostat na začátek cyklostezky je sesednout z kola a přejít přes komunikaci jako chodec. Řada cyklistů však zde nejen že porušuje dopravní předpisy odbočením do zákazu vjezdu a protisměrnou jízdou v jednosměrné komunikaci, ale vyvolávají tak i řadu rizikových situací, ohrožují sebe i další účastníky provozu.

Křížení cyklostezek s jinými komunikacemi

Poměrně často se vyskytují situace, kdy je cyklostezka na několika místech přerušena. Děje se tak zejména v situacích křížení s jinou pozemní komunikací. To může být řešeno několika způsoby:

1. Místo pro překonání (přejíždění) komunikace - pokud je křížení označeno jen příkazovými dopravními značkami konce a začátku cyklistické stezky, pak musí dát cyklista, jedoucí po cyklostezce přednost vozidlům, jedoucím po dané pozemní komunikaci a následně ji může napříč přejet bez nutnosti sesednutí z kola. V platné legislativě není pro tento případ žádná zvláštní úprava.

2. Přechod pro chodce – toto řešení bývá použito v případě stezky pro chodce a cyklisty se smíšeným provozem, ještě vloni legislativa jinou možnost nedovolovala. Cyklista se zde dostává do pozice chodce, musí sesednout z kola, přejít přes přechod a pokračovat v jízdě může až za přechodem, pokud je zde umístěna značka začátku cyklostezky. Tento způsob křížení bývá obvykle doplněn příkazovou dopravní značkou „Cyklisto sesedni z kola“.

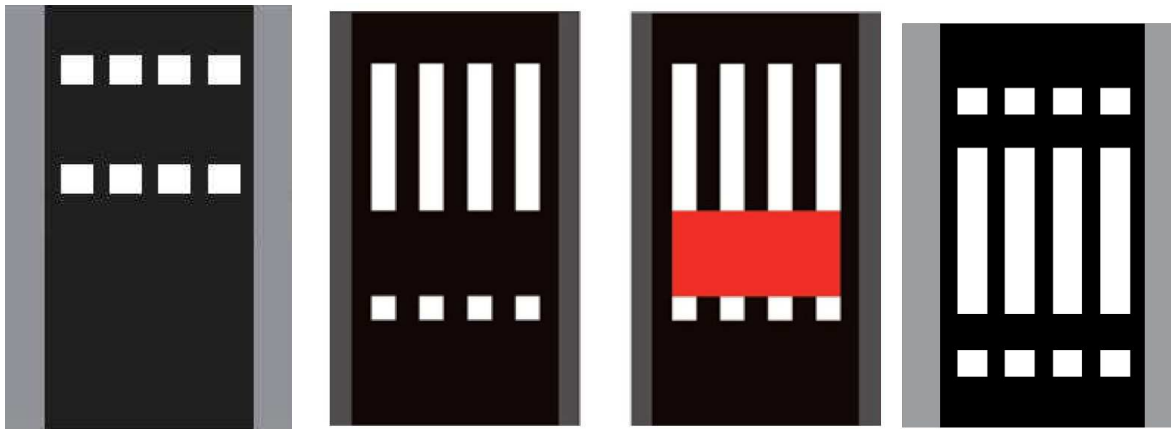
3. Přejezd pro cyklisty – je zřizován v případě křížení a) stezky pro cyklisty nebo b) stezky pro chodce a cyklisty s odděleným provozem s jinou pozemní komunikací (silnicí). Vyznačuje se jako koridor dvěma rovnoběžnými přerušovanými čarami vyznačenými příčně přes komunikaci (pravidelně se opakující bílé čtverce), případně může být přimknut k přechodu pro chodce, kdy se jedna přerušovaná čára vynechá a nahrazuje ji právě zebra přechodu pro chodce. Prostor přejezdu pro cyklisty lze také zvýraznit kontrastní barvou. Příslušné vodorovné dopravní značení je vyobrazeno níže. Na přejezdu pro cyklisty však neplatí stejná pravidla jako na přechodu pro chodce. Přednost mají auta, jedoucí po komunikaci (silnici) a cyklista při vjíždění na a přejíždění přes přejezd pro cyklisty nesmí donutit řidiče ke změně rychlosti nebo směru jízdy. Řidič nemá povinnost před přejezdem pro cyklisty zpomalit ani zastavit, pouze nesmí ohrozit cyklistu, který po něm právě přejíždí. Pokud je však přejezd pro cyklisty zřízen v lokalitě se světelnou signalizací, pak je přednost určována dynamicky stavem světelné signalizace. Cyklista na nesignalizovaném přejezdu pro cyklisty je v podstatě ve stejném právním postavení, jako v případě místa pro překonání (přejíždění) komunikace, viz. bod 1. Rozdíl je pouze v míře upozornění ostatních účastníků provozu na příčný pohyb cyklistů.

4. Sdružený přechod pro chodce a přejezd pro cyklisty – může být použit v případech křížení stezky pro chodce a cyklisty se smíšeným provozem s jinou pozemní komunikací. Chodci

a cyklisté zde využívají stejnou plochu k překonání komunikace, ale platí pro ně odlišná pravidla – pro chodce jako na přechodu pro chodce a pro cyklistu jako na přejezdu pro cyklisty (pozor – cyklista dává přednost autům!). Jedná se o novinku, kterou lze zřizovat od letošního roku po poslední novelizaci zákona. První aplikace tohoto prvku se ve Zlíně objeví snad již v průběhu letošního roku.

Vodorovné dopravní značení přejezdů pro cyklisty:

- 1) Samostatný přejezd pro cyklisty
- 2) Přejezd pro cyklisty přimknutý k přechodu pro chodce
- 3) Přejezd pro cyklisty přimknutý k přechodu pro chodce, zvýrazněný kontrastním povrchem
- 4) Sdružený přechod pro chodce a přejezd pro cyklisty

Přechody pro chodce přes cyklistické stezky

Cyklistické stezky jsou specifickým případem pozemních komunikací a stejně jako na jiných komunikacích mohou být i zde zřizovány přechody pro chodce. Na takovém přechodu pak platí stejná pravidla jako v případě běžného přechodu pro chodce přes silnici. Cyklista, jedoucí po cyklistické stezce nesmí ohrozit nebo omezit chodce, který přechází cyklostezku po přechodu pro chodce nebo který ji zde zjevně hodlá přecházet. V případě potřeby je cyklista povinen před tímto přechodem zastavit. Povinnosti zde samozřejmě platí i pro chodce. Jakmile vstoupí chodec na přechod pro chodce přes cyklistickou stezku, nesmí se tam bezdůvodně zastavovat nebo zdržovat. Chodec také nesmí vstupovat na přechod pro chodce přes cyklistickou stezku bezprostředně před blížícím se cyklistou. Porušení těchto pravidel je dopravním přestupkem, za který hrozí uložení sankcí.

Tyto případy přechodů pro chodce byly ve Zlíně nedávno zřízeny na nově vybudovaném úseku Městské obslužné cyklistické stezky mezi Komerční bankou a náměstím Míru. Zejména frekventovaný je přechod přes cyklistickou stezku u Trantírkova domu. Jelikož se jedná o nový prvek, řada občanů neví, jak se zde správně pohybovat. Proto apelujeme na chodce i cyklisty, aby v tomto místě respektovali výše uvedená pravidla.

Cyklisté mezi ostatními účastníky provozu - aneb integrovaná řešení

Cyklopruh a cyklopiktokoridor

Jízdní pruh pro cyklisty (cyklopruh) je samostatný jízdní pruh, vyznačený na pozemní komunikaci, který je vyhrazený pro jednosměrný pohyb cyklistů. Cyklisté jsou zde od aut odděleni vodorovným dopravním značením v podobě plné nebo přerušované čáry, současně je na začátku označen svislým dopravním značením a ukončen buď následující křižovatkou, nebo svislým dopravním značením. Uvnitř cyklopruhu je v pravidelných intervalech vyznačen symbol jízdního kola. Obvykle se na komunikaci vyznačují dva cyklopruhy při obou okrajích komunikace. Pro zvýšení bezpečnosti může být také barevně odlišen červeným povrchem. Auta do tohoto pruhu mohou vjet jen ve výjimečných případech, jako je odbočování, při tom nesmí omezit ani ohrozit cyklistu, jedoucího v tomto vyhrazeném pruhu.

Piktogramový koridor pro cyklisty (cyklopiktokoridor) se vyznačuje v jízdním pruhu pozemní komunikace vodorovným dopravním značením v podobě pravidelně se opakujícího symbolu jízdního kola a šípkami. Na rozdíl od cyklopruhu nevyhrazuje zvláštní prostor pouze pro cyklisty, ale má pouze doporučující a výstražný charakter. Auta do něj mohou vjet a cyklisté nemají povinnost ho užívat. Jeho účinek se projevuje psychologické rovíně, řidiči aut mají tendenci jet blíže ke středové čáře a prostor u krajnice, kde je cyklopiktokoridor vyznačen, tak uvolňují pro cyklisty. Platí zde stejná pravidla pro předjíždění, jako na běžné komunikaci. Používá se nejčastěji v situacích, kde šířka komunikace neumožňuje zřídit cyklopruh, ale souběžná jízda aut a cyklistů je stále ještě možná.

Pro vyznačení cyklopruhu i cyklopiktokoridoru stanovují příslušné normy minimální šířkové požadavky. Ne všude je pak možné tyto prvky infrastruktury vyznačit bez stavebních zásahů do komunikací v podobě jejich rozšíření. S cyklopruhy se ve Zlíně zatím nesečkáte. První souvislý cyklopiktokoridor byl ve Zlíně vyznačen na ulici Štefánikova od křižovatky u Centropjektu dále na východ v rámci její loňské rekonstrukce. Vyznačení cyklopiktokoridorů případně cyklopruhů je žádoucí i na některých úsecích dalších silnic ve Zlíně; věříme, že jejich správce (Ředitelství silnic Zlínského kraje) tyto prvky zahrne do budoucích rekonstrukcí těchto silnic.

Protisměrná jízda v jednosměrné komunikaci

Komunikace s jednosměrným provozem vozidel jsou obvykle zaváděny při nedostatečných šířkových parametrech pro obousměrný provoz všech vozidel. Nicméně v území by měl být umožněn co nejvolnější pohyb lidí, a tak ve vhodných případech platná legislativa umožňuje zavést na jednosměrné komunikaci úpravu, která povolí cyklistům možnost obousměrné jízdy. Tento případ se vyznačuje pomocí dodatkové tabulky ke svislému dopravnímu značení se symbolem jízdního kola a dvěma protisměrnými šípkami. Cyklisté i řidiči aut se zde musí držet při pravém okraji komunikace ve směru jízdy. Příslušné normy opět stanovují minimální požadavky na šířkové uspořádání komunikací pro tuto úpravu, což opět omezuje možnosti její aplikace. S tímto případem integrovaného opatření se můžete setkat například na Bartošově čtvrti mezi MŠ na ulici M. Knesla a dopravním podnikem.

Cyklisté v pěších zónách

Legislativa také pamatuje na možnost integrace pohybu chodců a cyklistů v jednom prostoru. Pokud je vyznačena pěší zóna, může být na příslušné svislé dopravní značení doplněna informace o umožnění vjezdu dalších vozidel, například jízdních kol (nápisem, symbolem). Cyklista v tomto prostoru nesmí ohrozit chodce. Tato úprava nyní platí na náměstí Míru a v přilehlých ulicích a také na ulici Školní.

Stávající legislativa umožňuje ještě zavedení několika dalších integrovaných opatření, a to zejména po novele, která vstoupila v účinnost letos v únoru. Některé z těchto nových možností snad budou v blízké době zavedeny také ve Zlíně. Včas o nich budeme informovat.

Nebezpečná křížení železničních vlečků

V závěru se ještě krátce zaměříme na aktuální bezpečnostní riziko. Na řadě míst ve městě se cyklisté setkají s nutností přejíždět přes železniční tratě a železniční vlečky, zejména v uzavřených průmyslových areálech. Pokud cyklista nepřejíždí koleje kolmo, ale zešikma, vystavuje se vysokému riziku pádu. Při šikmém přejíždění na hladké kovové kolejnici snadno dojde k situaci, že pneumatika předního kola sklouzne do žlábků kolejnice a prudce tak změní směr jízdy. Vlivem setrvačnosti pak cyklista spadne na zem, což v lepším případě skončí odřeninami. Bohužel, k těmto situacím dochází poměrně často, zejména v uzavřených částech areálu SVIT, kterými by cyklisté správně ani neměli projíždět. Následky takto způsobených pádů jsou v sezóně několikrát do týdne řešeny na úrazových ambulancích.